

محبوبیت سلیمانی عمدتا به ایران محدود می‌شود

به قلم پاتریک کلاوسون (/fa/experts/patryk-klawsw-n-0/)

۶ ژانویه ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/soleimanis-popularity-largely-limited-iran

العربية (/policy-analysis/shby-t-slymany-tqtsr-aly-hd-kbyr-ly-ayran/)

درباره نویسنده



پاتریک کلاوسون (/fa/experts/patryk-klawsw-n-0/)

عضو ارشد و مدیرتحقیقات انستیتو واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک



تحلیل کوتاه

از تشییع‌جنازه‌های سلیمانی با حضور انبوهی از مردم که بگذریم وجهه او به عنوان مظهر ناسیونالیسم ایرانی بیشتر مردم خاورمیانه را نسبت به او بدگمان یا حتی فعالانه دشمن کرد. برای همین بعید است بعد از مرگ او آمریکا با انتقام عمومی گسترده مواجه شود.

گزارش‌های حاکی از حضور جمعیت‌های انبوه در شهرهای ایران برای مراسم تشییع و بزرگداشت قاسم سلیمانی فرمانده سابق سپاه قدس ممکن است این‌طور القا کند که او در سراسر منطقه محبوب بوده است. اصلا این‌طور نیست. در بیشتر کشورهای خاورمیانه دقیقا هیچ واکنش عمومی به مرگ او وجود نداشته است. این موضوع صرف‌نظر از یک تجمع اعتراضی کوچک در پاکستان در مورد کشورهای عمدتا مسلمان نشین در نقاط دیگر هم صادق است.

از همه جالب‌تر واکنش ناچیز مسلمانان شیعه خارج از ایران است. عراق را در نظر بگیرید. برای ماه‌ها مردم بغداد هر شب به خیابان‌ها ریختند تا به مشکلات مختلف دولت‌شان اعتراض کنند. اما همین کار را به خاطر سلیمانی نکرده‌اند. در چند ماه گذشته صدها هزار عراقی بارها بعد از نماز جمعه دست به اعتراض زدند. اما جمعه قبل گزارش مطبوعات و رسانه‌های اجتماعی حاکی از این بود که فقط تعداد کمی از مساجد شاهد اعتراضات مردم علیه حمله پهنپادی آمریکا بوده است که چند ساعت قبل از آن منجر به قتل سلیمانی و همچنین سیاستمدار ارشد عراقی جمال جعفر محمد علی الابراهیمی (موسوم به ابومهدی المهندس فرمانده شبه‌نظامیان کتاب حزب‌الله) شده بود.

بغداد دست‌کم هفت میلیون یا بنابه برخی گزارش‌ها هشت میلیون جمعیت شیعه دارد. اما بخش بسیار کوچکی از آن‌ها بنا به گزارش‌ها حداکثر ۲ درصد از آن‌ها و شاید کمتر از ۱ درصد در تشییع جنازه سلیمانی در ۴ ژانویه حضور یافتند. هرچند وقتی این درصدها را به صورت ارقام خام بیان کنیم یا شمار افراد را بر اساس تصاویر ویدیویی خبری ملاحظه کنیم ممکن است جمعیت بزرگی به نظر برسد اما درمقایسه با شمار شیعیان عراقی که یک‌سوم آن‌ها در مراسم سالانه اربعین شرکت می‌کنند حتی در سال‌هایی که عزاداران مکررا در معرض حملات تروریستی هستند این تصاویر رنگ می‌بازد. این آمار و ارقام گویای موقعیت سلیمانی و میزان محبوبیت فعلی ایران در عراق است.

این را هم در نظر بگیرید که راهپیمایی عزاداران در بغداد درست از مجاورت منطقه سبز عبور کرد و هیچ تلاشی برای حمله به سفارت

امریکا نشد. همین نکته اطلاعات زیادی درباره میزان خصمانه بودن واکنش‌ها به مرگ سلیمانی به ما می‌دهد. بسیاری از کارشناسان نگران این بودند که از این رویداد برای حمله انبوه مردم به سفارت آمریکا استفاده شود و در صورت پاسخ تنگداران دریایی آمریکا که در محل حاضرند تلفات انبوهی به بار آید. این اتفاق نیفتاد. حالا یا به این دلیل که ارتش آمریکا نیروهای بیشتری برای حفاظت از سفارت این کشور اعزام کرده بود یا آن‌که عزاداران آن‌قدر خشمگین نبودند که دست به چنین اقدامی بزنند و یا هر دو.

این واکنش نسبتاً خاموش خصوصاً از این نظر قابل تأمل است که در شهر بغداد رخ داد جایی که کمتر شاهد اعتراضات ضد ایرانی آشکار در مقایسه با شهرهای جنوبی عراق مثل نجف و بصره بوده است. در آن شهرها کنسولگری ایران را کاملاً آتش زدند نه آن‌که به طور نمادین فقط بخش ورودی سفارت را آتش زده باشند (اتفاقی که هفته قبل پیش از مرگ سلیمانی در مورد سفارت آمریکا رخ داد) بلکه کنسولگری ایران توسط جمعیت خودجوش کاملاً ویران شد که بازتاب خشم عمومی غیرقابل کنترل بود. در مقابل جمعیتی که ۳۱ دسامبر به سفارت آمریکا (در بغداد) هجوم بردند عمدتاً شبه‌نظامیانی بودند که یک عملیات کاملاً سازمان‌یافته و منظم را اجرا کردند.

باور غالب این است که همین شبه‌نظامیان مسئول کشتار صدها معترض عراقی به فرمان سلیمانی در ماه‌های اخیر بوده‌اند و این خود تا حد زیادی حمایت عمومی از آن‌ها را که به خاطر جنگ با داعش کسب کرده بودند تقلیل می‌دهد. این نوع حملات در این هفته هم ادامه داشت مثلاً ۴ ژانویه در ناصریه معترضی که از پیوستن به مراسم عزاداری محلی برای سلیمانی و المهندس خودداری کرده بود به دست شبه‌نظامیان کشته شد. در پاسخ به این واقعه جمعیتی خشمگین ستاد مرکزی شبه‌نظامیان را به آتش کشیدند. در موارد دیگری معترضان در جنوب عراق با حمله به عزاداران سلیمانی خشم‌شان را نسبت به ایران و نیروهای نیابتی آن نشان دادند.

مطمئناً مرگ قاسم سلیمانی باعث خواهد شد که بسیاری از ایرانی‌ها زیر پرچم کشور جمع شوند. اما همان عاملی که باعث محبوبیت سلیمانی در ایران شد یعنی وجهه او به عنوان مظهر ناسیونالیسم ایرانی در جاهای دیگر منطقه ضد او عمل خواهد کرد. در داخل ایران رژیم او را به عنوان یک انقلابی بزرگ یا شخصیتی اسلامی جلوه نمی‌دهد بلکه او را قهرمانی قلمداد می‌کند که ملت ایران را از تهدید داعش نجات داد. پس از آن‌که این سازمان تروریستی فرامالی در سال ۲۰۱۴ موصل را فتح و به سمت بغداد پیشروی کرد بسیاری از ایرانی‌ها ترس از اغراق‌آمیز داشتند از این‌که آن‌ها هدف بعدی تجاوز تروریست‌ها خواهند بود یا دست‌کم شورش بزرگی در داخل شبهه سوریه و عراق رخ خواهد داد. در نتیجه حتی بسیاری از اصلاح‌طلبان ایران هم سلیمانی را مردی می‌دانند که کشور را از فاجعه نجات داد. رژیم مطمئناً مشارکت در تشییع جنازه او را سازماندهی کرده بود اما اشتباه نکنید: بسیاری از ایرانی‌ها واقعا از درگذشت او عزادار هستند.

البته مفهوم «سلیمانی منجی» طعنه‌آمیز است دست‌کم به این خاطر که پیروزی‌های داعش در عراق عمدتاً ناشی از سیاست‌های شیعه‌گرایانه افراطی از طرف خود سلیمانی بود که بر مقامات بغداد تحمیل کرده بود. درست است که او و شبه‌نظامیان تحت فرمانش نقشی کلیدی در جنگ با داعش داشتند اما او هم‌زمان عامل اصلی جذب نیروی داعش هم بود به عبارتی او هم آتش‌افروز بود و هم آتش‌نشان.

از احساسات داخل کشور که بگذریم نکته مهم‌تر این است که مسلمانان کشورهای منطقه و سراسر جهان زیر پرچم یک ناسیونالیست ایرانی جمع نمی‌شوند. در واقع بیشتر نفرتی که از سلیمانی در عراق وجود دارد ناشی از همین وجهه ناسیونالیستی اوست. از این رو بعید است آمریکا به خاطر مرگ او با انتقام مردمی از سوی مسلمانان جهان و حتی از سوی بیشتر شیعیان روبرو شود. هرچند پارلمان عراق فوراً تلاش کرد نیروهای آمریکایی را از کشور بیرون کند و واشنگتن باید بین موضع‌گیری‌های غضب‌آلود نخبگان سیاسی مورد حمایت ایران از یک طرف و خشم ملایم عمومی نسبت به مرگ سلیمانی از طرف دیگر تمایز قائل شود.

*پاتریک کلاوسون هموند ارشد مورزینگ‌استار و مدیر پژوهش‌های انستیتو واشنگتن است.



RECOMMENDED



BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

◆
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)



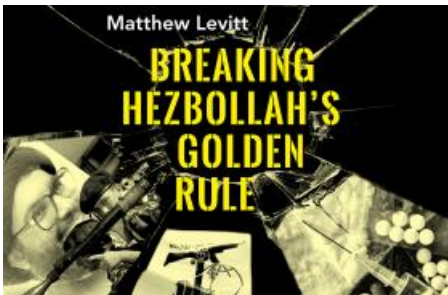
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)



ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ ۹

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[سیاست آمریکا \(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#)

[عرب و اسلام سیاسی \(/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#)

REGIONS & COUNTRIES

[عراق \(/policy-analysis/raq/\)](#)

[ایران \(/policy-analysis/ayran/\)](#)